

Polski Związek
Hodowców Koni

PROGRAM HODOWLI

KONI RASY ARDEN POLSKI

Opracowanie:

1. Komisja Księgi Stadnej koni rasy arden polski
2. Biuro Polskiego Związku Hodowców Koni

WARSZAWA 2020

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	3
II. Cel hodowlany.....	3
III. Wzorzec rasy	4
IV. Obszar geograficzny realizacji programu	5
V. System identyfikacji.....	5
VI. System ewidencjonowania rodowodów	6
VII. Regulamin wpisu do ksiąg stadnych	6
VIII. Tryb i sposób wpisu do ksiąg stadnych	10
IX. Rozród.....	15
X. Zasady uczestnictwa w Programie Hodowli	16
XI. Metody służące realizacji celów programu w zakresie selekcji i hodowli	16
XII. Ocena efektywności Programu	21
ZAŁĄCZNIKI	
Zał. nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.....	22
Zał. nr 2. Zasady kategoryzacji ogierów	37
Zał. nr 3. Wskaźniki liczbowe pogłowia koni hodowlanych	38
Zał. nr 4. Wykaz podmiotów, którym PZHK zleca zadania	39
Zał. nr 5. Przepisy antydopingowe.....	41

I. WPROWADZENIE

Konie ardeńskie hodowane w naszym kraju bardzo dobrze zaadaptowały się do biotopu polskich ziem. W latach powojennych odegrały znaczącą rolę w tworzeniu i doskonaleniu populacji polskich koni zimnokrwistych. Początkowo import koni ardeńskich był spontaniczny i niezbyt wielki, wynikający z upodobań hodowców oraz potrzeb doskonalenia masowego pogłowia. Ich cechy fenotypowe oraz bardzo dobry ruch sprawiły, iż polscy hodowcy zainteresowali się tą rasą. Obecnie pogłowie koni ardeńskich znacznie wzrosło, ze względu na dużą liczbę koni urodzonych w Polsce z kojarzenia ardenów importowanych oraz klaczy krajowych z importowanymi ogierami ardeńskimi.

Hodowlą koni ardeńskich zajmuje się wielu hodowców w różnych regionach Polski. Odpowiedni kaliber, umięśnienie oraz ruch sprawił, iż konie tej rasy są chętnie poszukiwanymi wśród innych koni zimnokrwistych. Do 2012 roku konie ardeńskie urodzone w Polsce wpisywane były do księgi stadnej koni rasy polski koń zimnokrwisty. Ze względu na stale zwiększającą się populację w grudniu 2012 roku Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydało zgodę na otwarcie księgi stadnej dla koni rasy arden polski i od 1 stycznia 2013 roku konie z rodowodem min. 75% konia ardeńskiego wpisywane są do oddzielnej księgi. Obecnie wielkość populacji aktywnej liczy około 180 klaczy i 90 ogierów.

II. CEL HODOWLANY

Celem programu hodowli koni rasy arden polski jest doskonalenie cech pokrojowych oraz użytkowych związanych z użytkowaniem zaprzęgowym w celu produkcji koni ciężkich, ale z bardzo dobrym, wydajnym ruchem przeznaczonych do rekreacji, agroturystyki, prac polowych. Koń ardeński ma wszechstronne możliwości wykorzystania potencjału użytkowego. Do dziedzin, w których może być użytkowany zaliczamy rolnictwo, leśnictwo a także agroturystykę i rekreację. Wykorzystanie nowoczesnych maszyn konnych daje możliwości roboczego użytkowania tych koni w realiach XXI wieku. Koń ardeński świetnie pasuje do rolnictwa ekologicznego, małych rodzinnych gospodarstw lub gospodarstw położonych na podgórskich terenach. Jego potencjał wykorzystywany jest w leśnictwie, gdzie trudno pracować maszynami mechanicznymi, jak również w pielęgnacji drzewostanów w parkach miejskich lub na terenach chronionych, gdzie szczególnie ważne jest zachowanie ciszy i walorów naturalnych. Konie te z powodzeniem sprawdzają się w szeroko pojętej rekreacji, wożąc turystów zaprzęgami lub nosząc na swym wygodnym grzbiecie uczących się adeptów

sztuki jeździeckiej. Koń ardeński może być także terapeutą tworząc zespół wraz z wykwalifikowanym hipoterapeutą. Konie ardeńskie cechują takie zalety jak: zrównoważony temperament, łagodny charakter i chęć do współpracy z człowiekiem, które pozwalają na bezpieczne zajęcia, co w pracy ze zwierzętami jest ogromnie ważne. Czystość środowiska, w którym utrzymywane są konie ardeńskie oraz naturalny sposób żywienia sprawiają, iż są one poszukiwanym towarem rzeźnym. Mięso końskie posiada wiele cennych walorów dietetyczno-smakowych, co sprawia, że jest poszukiwane na rynkach Europy Zachodniej. Przedstawione cele hodowlane określają kierunki doskonalenia, a także będą wpływać na rozwój rasy, jak i całej populacji koni zimnokrwistych.

III. WZORZEC RASY

3.1. Koń ardeński powinien mieć sylwetkę jak najbardziej zbliżoną do kwadratu, pomiędzy punktami: łopatka-zad-ziemia, przy nadpęciach ustawionych jak najbardziej pionowo, być krępy, o wyrazistej głowie, suchych nogach i poprawnych chodach. Polski arden winien charakteryzować się ściśle określonym wzorcem, spełniając poniższe wymagania:

3.1.1. być harmonijny w liniach, głęboki, szeroki, dobrze umięśniony i mocny;

3.1.2. głowa proporcjonalna, z szerokim czołem, płaska i dobrze noszona. Uszy nieduże, najlepiej proste, zwrócone ku przodowi. Oko żywe, odpowiednio duże i wyraziste. Nozdrza duże, szeroko otwarte. Szyja proporcjonalna, dobrze osadzona, zaokrąglona;

3.1.3. przód dobrze rozwinięty i umięśniony, pierś szeroka i głęboka, a łopatka ustawiona skośnie;

3.1.4. grzbiet krótki i umięśniony, dobrze związany z łopatką;

3.1.5. nerka silnie umięśniona, a zad rozłupany;

3.1.6. stawy duże, suche, wyraziste, ścięgna uwydatnione;

3.1.7. kopyta o rogu zdrowym i twardym. Koronka bez zmian tkankowych, sucha;

3.1.8. poprawna postawa kończyn z właściwym ustawieniem stawów, warunkująca harmonijny ruch i prawidłową ich pracę;

3.1.9. ruch energiczny, obszerny i elastyczny. Stęp i klus swobodne i wydajne, co gwarantuje łatwość przemieszczania się. Takt wyraźny, słyszalny (donośny);

3.1.10. konie te powinny charakteryzować się żywym temperamentem i łagodnym charakterem.

3.2. Wzorzec biometryczny rasy:

3.2.1. minimalne wymiary dla ogierów w wieku min. 27 miesięcy wynoszą: wysokość w kłębie 155 cm, obwód nadpęcia 25 cm;

3.2.2. minimalne wymiary dla klaczy w wieku min. 30 miesięcy wynoszą: wysokość w kłębie 152 cm, obwód nadpęcia 24 cm;

3.2.3. maksymalna wysokość w kłębie dla ogierów i klaczy wpisywanych do ksiąg wynosi 166 cm.

3.3. Wzorzec umaszczenia:

3.3.1. dopuszczalne maści to: gniada, gniado-dereszowata, kasztanowata, kasztanowato-dereszowata, siwa, skarogniada.

3.4. W przypadku osobników cennych genetycznie, wyraźnie zwiększających różnorodność genetyczną rasy Komisja Księgi Stadnej może odstąpić od niektórych wymogów dotyczących wzorca rasowego, pod warunkiem, że wszystkie inne wymagania związane z wpisem do sekcji głównej księgi klaczy i ogierów są spełnione.

IV. OBSZAR GEOGRAFICZNY REALIZACJI PROGRAMU

4.1. Program hodowli koni rasy arden polski realizowany jest na terytorium Polski.

V. SYSTEM IDENTYFIKACJI

5.1. Do celów wpisu do księgi hodowlanej źrebię musi zostać zidentyfikowane zgodnie z obowiązującymi przepisami UE oraz przepisami krajowymi

5.2. W przypadku źrebiąt identyfikowanych nie później niż 12 miesięcy od daty urodzenia, przed opuszczeniem na stałe gospodarstwa urodzenia, właściciel źrebięcia musi przedstawić „Świadectwo pokrycia klaczy” lub wynik badania markerów genetycznych DNA potwierdzający pochodzenie po wskazanych rodzicach.

5.3. W każdym przypadku przekroczenia ww. terminu identyfikacji lub opuszczenia na stałe gospodarstwa urodzenia bez matki, pochodzenie źrebięcia musi być potwierdzone badaniami markerów genetycznych DNA.

VI. SYSTEM EWIDENCJONOWANIA RODOWODÓW

6.1. PZHK prowadzi elektroniczną bazę danych koni. Baza danych zawiera rodowody koni od pierwszego znanego przodka. W dokumentacji hodowlanej podaje się 3 pokolenia przodków, a w dokumentach identyfikacyjnych liczba pokoleń przodków wynosi 4.

VII. REGULAMIN WPISU DO KSIĄG STADNYCH

7.1. Zasady wpisu do ksiąg stadnych Koni Rasy Arden Polski

7.1.1. Dla koni rasy arden polski prowadzi się jedynie sekcję główną księgi stadnej.

7.1.2. Sekcja główna księgi prowadzona jest z podziałem na następujące klasy, wyodrębnione ze względu na płeć:

7.1.2.a. klasa ogierów, zwana dalej księgą główną ogierów (GO);

7.1.2.b. klasa klaczy, zwana dalej księgą główną klaczy (GK).

7.1.3. W sekcji głównej księgi stadnej wyróżnia się również klasę podstawową koni (w tym źrebiąt), zwaną dalej księgą główną źrebiąt (GŻ).

7.1.4. Do ksiąg stadnych koni rasy arden polski (GO, GK, GŻ,) wpisuje się konie pochodzące od przodków wpisanych do ksiąg koni ras: arden polski, arden francuski, arden szwedzki, arden belgijski, arden luksemburski, lub uznanych przez zagraniczną księgę ardeńską lub przodków rasy ardeńskiej wpisanych i uznanych w księdze koni rasy polski koń zimnokrwisty.

Matka może być wpisana do księgi koni rasy polski koń zimnokrwisty, ale jedno z jej rodziców musi być rasy ardeńskiej lub uznanej przez zagraniczną księgę ardeńską, a drugie może być rasy: polski koń zimnokrwisty, auxois, zimnokrwisty północny, zimnokrwisty belgijski.

Ojciec musi być rasy ardeńskiej (arden polski, arden francuski, arden szwedzki, arden belgijski, arden luksemburski) lub uznany przez zagraniczną księgę ardeńską lub rasy ardeńskiej wpisany i uznany w księdze polskiego konia zimnokrwistego.

Koń musi posiadać w rodowodzie minimum 6/8 przodków ardeńskich lub uznanych przez zagraniczne księgi ardeńskie. Konie rasy innej niż ardeńska uznane przez zagraniczną księgę ardeńską traktowane są jako konie ardeńskie (ich rodowód również).

7.1.5. W wyjątkowych sytuacjach sprawy sporne rozstrzygane będą zgodnie z regulaminem, o którym mowa w Zał. I, cz. 1 B, pkt. 1 b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r. zwanego "rozporządzeniem w sprawie hodowli zwierząt".

7.2. Warunki wpisu do księgi głównej ogierów GO

7.2.1. Do **księgi głównej ogierów (GO)** wpisuje się ogiery, które:

- 7.2.1.a. wykazują typ i inne cechy charakterystyczne przyjęte we wzorcu rasy;
- 7.2.1.b. spełniają przedstawione poniżej warunki rodowodowe:
 - ojcowie są wpisani do księgi głównej ogierów (GO) lub zagranicznych uznanych ksiąg ardeńskich;
 - matki są wpisane do księgi głównej klaczy (GK) rasy **arden polski lub polski koń zimnokrwisty (jedno z jej rodziców musi być rasy ardeńskiej)**, lub zagranicznych uznanych ksiąg ardeńskich;
 - niedopuszczalny jest przodek o nieznanym pochodzeniu w żadnym z trzech pokoleń rodowodu;
- 7.2.1.c. wykazują się zdrowiem, prawidłową budową i rozwojem;
- 7.2.1.d. ukończyły 27 miesięcy (minimalny wiek w dniu oceny) i są bardzo dobrze rozwinięte;
- 7.2.1.e. osiągnęły 155 – 166 cm wzrostu i 25 cm obwodu nadpęcia (w dniu oceny);
- 7.2.1.f. uzyskały w ocenie pokroju co najmniej 79 pkt. bonitacyjnych;
- 7.2.1.g. ogiery ras : arden szwedzki, arden francuski, arden belgijski oraz arden luksemburski lub uznanych przez zagraniczną księgę ardeńską, w ocenie pokroju stosowanej w Polsce uzyskały:
 - - min. 81 pkt. bonitacyjnych, w tym min. 14 pkt za kłode, 8 pkt za kopyta i min. 16 pkt za ruch – dla ogierów nieuznanych przez księgę macierzystą lub
 - - min. 81 pkt. bonitacyjnych – dla ogierów uznanych przez księgę macierzystą lub
 - - min. 83 pkt. dla ogierów nieuznanych przez księgę macierzystą lub właściwą dla rasy
- 7.2.1.h. zostały poddane ocenie wartości użytkowej i zaliczyły próbę z wynikiem pozytywnym, zgodnie z zapisami Załącznika nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej;
- 7.2.1.i. mają wykonane badanie markerów genetycznych (DNA) potwierdzające pochodzenie ogiera po wskazanych w rodowodzie rodzicach.

7.2.2. Do **księgi głównej ogierów (GO)** nie mogą być wpisane ogiery, u których stwierdzono:

- 7.2.2.a. obustronną ślepotę lub wrodzony brak gałki ocznej;
- 7.2.2.b. nieprawidłowy zgryz (tzw. karpiowaty lub szczupaczy w nasileniu powodującym całkowity brak kontaktu siekaczy górnych i dolnych);
- 7.2.2.c. jedno lub obustronne wnetrostwo;
- 7.2.2.d. szpat kostny;
- 7.2.2.e. zajęczaka;

oraz:

- 7.2.2.f. ogiery maści innej niż: gniada, gniado-dereszowata, kasztanowata, kasztanowato-dereszowata, siwa, skarogniada;
- 7.2.2.g. ogiery urodzone w wyniku stanowienia klaczy, która w momencie pokrycia nie miała ukończonych 27 miesięcy;
- 7.2.2.h. ogiery urodzone z krycia klaczy blisko spokrewnionymi ogierami (tj. ojcami, synami, braćmi);
- 7.2.2.i. ogiery, które uzyskały 5 pkt i mniej z maksymalnej liczby punktów przy ocenie, nóg przednich, tylnych, kopyt, ruchu w stępie i kłusie. O dyskwalifikacji decyduje przyznanie 5 pkt i mniej nawet za jeden z ww. elementów oceny;
- 7.2.2.j. ogiery pochodzące po ojcu, który został wycofany z uczestnictwa w programie hodowlanym z powodu niezdania zasadniczej próby dzielności wymienionej w załączniku numer 1.

7.3. Warunki wpisu do księgi głównej klaczy GK

7.3.1. Do **księgi głównej klaczy (GK)** wpisuje się klacze, które:

- 7.3.1.a. wykazują typ i inne cechy charakterystyczne przyjęte we wzorcu rasy;
- 7.3.1.b. spełniają przedstawione poniżej warunki rodowodowe:
 - ojcowie są wpisani do księgi głównej ogierów (GO) lub zagranicznych uznanych ksiąg ardeńskich;
 - matki są wpisane do księgi głównej klaczy (GK) rasy **arden polski lub polski koń zimnokrwisty (jedno z jej rodziców musi być rasy ardeńskiej)**, lub zagranicznych uznanych ksiąg ardeńskich;
 - niedopuszczalny jest przodek o nieznanym pochodzeniu w żadnym z trzech pokoleń rodowodu;

- 7.3.1.c. wykazują się zdrowiem, prawidłową budową i rozwojem;
- 7.3.1.d. ukończyły 30 miesięcy i są bardzo dobrze rozwinięte, osiągnęły 152 – 166 cm wzrostu i 24 cm obwodu nadpęcia;
- 7.3.1.e. uzyskały w ocenie pokroju co najmniej 75 pkt. bonitacyjnych;
- 7.3.1.f. mają wykonane badanie markerów genetycznych (DNA) potwierdzające pochodzenie klaczy po wskazanych w rodowodzie rodzicach. Jeżeli matka była wpisana do księgi przed 2007 rokiem mają potwierdzone pochodzenie minimum po ojcu;
- 7.3.1.g. urodziły źrebię lub są pokryte.

7.3.2. Do **księgi głównej klaczy (GK)** nie mogą być wpisane klacze, u których stwierdzono:

- 7.3.2.a. obustronną ślepotę lub wrodzony brak gałki ocznej;
- 7.3.2.b. nieprawidłowy zgryz (tzw. karpiowały lub szczupaczy w nasileniu powodującym całkowity brak kontaktu siekaczy górnych i dolnych);
- 7.3.2.c. szpat kostny;
- 7.3.2.d. zajęczaka;

oraz:

- 7.3.2.e. klacze maści innej niż gniada, gniado-dereszowata, kasztanowata, kasztanowato-dereszowata, siwa, skarogniada;
- 7.3.2.f. klacze urodzone w wyniku stanowienia klaczy, która w momencie pokrycia nie miała ukończonych 27 miesięcy;
- 7.3.2.g. klacze urodzone z krycia klaczy blisko spokrewnionymi ogierami (tj. ojcami, synami, braćmi);
- 7.3.2.h. klacze, które uzyskały mniej niż połowę z maksymalnej liczby punktów przy ocenie, nóg przednich, tylnych, kopyt ruchu w stępie i kłusie. O dyskwalifikacji decyduje przyznanie mniej niż połowy punktów nawet za jeden z ww. elementów oceny;
- 7.3.2.i. klacze zasadniczej próby dzielności pochodzące po ojcu, który został wycofany z uczestnictwa w programie hodowlanym z powodu niezdania zasadniczej próby dzielności wymienionej w załączniku numer 1.

7.3.3. Klacze wpisywane do księgi głównej klaczy (GK) mogą być poddane ocenie wartości użytkowej, zgodnie z zapisami Załącznika nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.

7.4. Warunki wpisu do księgi głównej źrebiąt GŹ

7.4.1. Do **księgi głównej źrebiąt (GŹ)** wpisuje się konie spełniające wymagania, o których mowa w Zał. II, cz. I, rozdział I, pkt. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r. zwanego "rozporządzeniem w sprawie hodowli zwierząt", tzn.

7.4.1.a. ogierki – spełniają wymagania rodowodowe wymienione w wpisu punkcie 7.2.1. ppkt b);

7.4.1.b. klaczki – spełniają wymagania rodowodowe wymienione w punkcie 7.3.1 ppkt b);

7.4.1.c. są zidentyfikowane zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale V. System identyfikacji.

7.4.2. Konie spełniające ww. wymagania są wpisywane do księgi głównej źrebiąt (GŹ) pod swoimi matkami.

7.4.3. Numer UELN (Uniwersalny Przyżyciowy Numer Konia) jest tożsamy z numerem wpisu do księgi głównej źrebiąt (GŹ)

7.5. Klacze i ogierzy, które wcześniej zostały wpisane jako źrebięta pod matkami (GŹ), w wieku dorosłym są wpisywane do księgi głównej klaczy (GK) lub księgi głównej ogierów (GO). Konie wpisane zgodnie z programem hodowli, obowiązującym do 31.10.2018 roku do ksiąg stadnych należy obecnie uważać za wpisane do księgi głównej ogierów (GO) lub księgi głównej klaczy (GK) lub księgi źrebiąt (GŹ).

VIII. TRYB I SPOSÓB WPISU DO KSIĄG STADNYCH

8.1. Wpisu ogierów i klaczy do ksiąg dokonuje się na wniosek właściciela.

8.2. Wpisu do ksiąg dokonuje specjalista posiadający upoważnienie wydane przez prowadzącego księgę.

8.3. Ogiery w celu wpisania do księgi poddawane są ocenie przez komisję powołaną przez prowadzącego księgę. Ocena prowadzona jest grupowo (min. 5 sztuk) na zorganizowanych przeglądach. Ocenie nie mogą zostać poddane ogierzy poruszające się nieregularnie lub kulawe. Ogiery należy prezentować w ogłowie ze skórzanymi wodzami, na wędzidle zwykłym, bezpiecznym, niekaleczącym. Komisja oceny może przyznać tytuł honorowy czempiona najwyżej ocenionemu ogierowi polskiej hodowli.

8.4. Badania markerów genetycznych DNA wykonywane są w laboratoriach wskazanych przez prowadzącego księgę. Prowadzący księgę może podjąć decyzję o dofinansowaniu kosztów takiego badania.

8.5. W celu potwierdzenia pochodzenia konia lub jego identyfikacji, prowadzący księgę może zażądać wykonania badań markerów genetycznych, na koszt właściciela, w laboratorium wskazanym przez prowadzącego księgę. W przypadku zgodności pochodzenia prowadzący księgę refunduje właścicielowi koszty badania.

8.6. W przypadku uzasadnionych podejrzeń, prowadzący księgę może nakazać powtórne zbadanie wszystkich koni zgłaszanych do wpisu, związanych z danym przypadkiem. Koszty badań ponosi właściciel konia, a w przypadku zgodności pochodzenia prowadzący księgę refunduje właścicielowi koszty badań.

8.7. Zdrowie ocenia się na podstawie oględzin konia. W przypadku podejrzenia o schorzenie, dokonujący oceny konia powinien zażądać przedstawienia świadectwa zdrowia konia wystawionego przez lekarza weterynarii.

8.8. Przed wpisem konia do księgi stadnej należy:

- 8.8.1. sprawdzić tożsamość konia (identyfikacja) w celu potwierdzenia zgodności danych zawartych w dokumencie identyfikacyjnym, szczególnie numeru wszczepionego transpondera, opisu maści, odmian, innych znaków szczególnych oraz wieku określonego na podstawie wyglądu zębów ze stanem faktycznym;
- 8.8.2. sprawdzić prawidłowość rozwoju konia i stwierdzić brak objawów chorobowych oraz wad uniemożliwiających wpis do księgi, w przypadku wątpliwości właściciel konia jest zobowiązany przedstawić wynik badania wykluczającego chorobę lub wadę wykonanego przez lekarzy weterynarii wskazanych przez prowadzącego księgę;
- 8.8.3. wykonać podstawowe pomiary konia;
- 8.8.4. przeprowadzić ocenę bonitacyjną;
- 8.8.5. w przypadku klaczy sprawdzić prawidłowość danych zawartych w „Świadectwie pokrycia/zaświadczeniu unasienniania klaczy”;
- 8.8.6. sprawdzić wynik badania markerów genetycznych DNA, potwierdzający pochodzenie po obojgu rodzicach;
- 8.8.7. w przypadku ogierów sprawdzić wynik próby użytkowości;
- 8.8.8. nadać numer wpisu do właściwej księgi.

8.9. Wniosek o wpis do księgi klaczy lub ogiera hodowli zagranicznej bądź o zweryfikowanie przydatności dawcy nasienia ogiera hodowli zagranicznej do realizacji programu hodowli koni rasy arden polski musi zostać złożony przez właściciela do prowadzącego księgę przed użyciem klaczy, ogiera lub nasienia w rozrodzie. Zgodę na dopuszczenie sztucznego unasienniania ogierem ardeńskim z zagranicy wydaje

Komisja Księgi Stadnej. Właściciel jest zobowiązany dołączyć do wniosku dokument identyfikacyjny wraz z aktualnym świadectwem zootechnicznym.

8.10. W przypadku braku informacji wymaganych przy wpisie do księgi ogierów lub do księgi klaczy, które powinny być zawarte w świadectwie zootechnicznym, prowadzący księgę ma prawo zażądać uzupełnienia dokumentacji.

8.11. Dokumentacja hodowlana

8.11.1. Dokumentację hodowlaną stanowią:

8.11.1. a. dokumenty związane z prowadzeniem ksiąg:

- kartoteka ogiera wpisanego do księgi głównej ogierów (GO), która może być zapisana na informatycznym nośniku danych;
- kartoteka klaczy wpisanej do księgi głównej klaczy (GK), która może być zapisana na informatycznym nośniku danych;
- zaświadczenie o wpisie ogiera do księgi głównej ogierów (GO);
- zaświadczenie o wpisie klaczy do księgi głównej klaczy (GK);
- dokument identyfikacyjny konia;
- świadectwo zootechniczne.

8.11.1. b. dokumenty związane z rozrodem koni:

- świadectwo pokrycia/ zaświadczenie unasienniania klaczy;
- zaświadczenie o przeniesieniu zarodka;
- świadectwo zootechniczne.

8.11.1. c. dokumenty wydawane właścicielowi konia:

- świadectwo pokrycia/zaświadczenie unasienniania klaczy;
- zaświadczenie o przeniesieniu zarodka;
- dokument identyfikacyjny konia;
- zaświadczenie o wpisie ogiera do księgi głównej ogierów (GO);
- zaświadczenie o wpisie klaczy do księgi głównej klaczy (GK);
- świadectwo zootechniczne.

8.11.2. Księga jest prowadzona systemem kartotekowym. Kartoteka zawiera co najmniej: numer wpisu do księgi głównej ogierów (GO), lub księgi głównej klaczy (GK) rasę, płeć, nazwę konia, datę urodzenia, numer transpondera, maść zasadniczą, wymiary, rodowód (minimum trzy pokolenia), numer badania markerów

genetycznych DNA, dane dotyczące hodowcy i właściciela, wyniki oceny wartości użytkowej.

- 8.11.3. Po dokonaniu wpisu do księgi głównej ogierów (GO) lub księgi głównej klaczy (GK) należy założyć kartotekę i nadać numer księgi. Kartotekę podpisuje specjalista upoważniony przez prowadzącego księgę.
- 8.11.4. Kartoteki koni muszą być przechowywane w archiwum prowadzącego księgę przez okres minimum 25 lat. Kartoteki mogą być przechowywane na informatycznym nośniku danych.
- 8.11.5. Numeracja koni w księgach GO, GK jest oddzielna dla ogierów i klaczy.
- 8.11.6. Księgi stadne mogą być wydawane drukiem lub w formie elektronicznej.
- 8.11.7. Dokument identyfikacyjny konia jest podstawowym dokumentem stwierdzającym pochodzenie konia, wydawanym przez prowadzącego księgę na podstawie „Zgłoszenia koniowatego do rejestru” z załączonym „Świadectwem pokrycia/zaświadczeniem unasienniania klaczy”.
- 8.11.8. „Świadectwo pokrycia klaczy / zaświadczenie unasienniania klaczy” - źródłowy dokument hodowlany – musi być wypełnione zgodnie z obowiązującymi przepisami i zaleceniami prowadzącego księgę.
- 8.11.9. Zasady wydawania świadectw pokrycia / zaświadczeń unasienniania klaczy:
 - 8.11.9.a. druki świadectw pokrycia / zaświadczeń unasienniania klaczy wydawane są właścicielowi ogiera / nasienia przez prowadzącego księgę;
 - 8.11.9. b. oryginał świadectwa pokrycia / zaświadczenia unasienniania klaczy wypełnia właściciel ogiera / dokonujący zabiegu sztucznego unasienniania bezpośrednio po kryciu / unasiennianiu klaczy i przekazuje właścicielowi klaczy odpowiednią część;
 - 8.11.9.c. w przypadku kolejnych pokryć klaczy, właściciel ogiera prowadzący punkt kopulacyjny uzupełnia daty kolejnych skoków na obydwu częściach świadectwa pokrycia klaczy;
 - 8.11.9.d. w przypadku ponownego zabiegu sztucznego unasienniania dokonujący zabiegu każdorazowo wypełnia nowy druk i przekazuje właścicielowi klaczy odpowiednią część;
 - 8.11.9.e. część świadectwa pokrycia / zaświadczenia unasienniania klaczy przeznaczona dla prowadzącego księgę musi być przekazana

prowadzącemu księgę do dnia 15 stycznia roku następującego po sezonie krycia;

8.11.9.f. w przypadku utraty / zagubienia oryginału świadectwa pokrycia / zaświadczenia unasienniania klaczy duplikat wydaje prowadząc księgę / dokonujący zabiegu sztucznego unasienniania. Może być wydany tylko jeden duplikat.

8.11.10. Prowadzący księgę wydaje hodowcy dokument identyfikacyjny, a po wpisaniu konia do księgi – „Zaświadczenie o wpisie klaczy do księgi głównej” lub „Zaświadczenie o wpisie ogiera do księgi głównej”. Zaświadczenie o wpisie konia do księgi stadnej (GO, GK) jest ważne tylko wraz z dokumentem identyfikacyjnym.

8.11.11. Przy wystawianiu dokumentu identyfikacyjnego konia przyjmuje się zasadę, że pierwsza litera nazwy źrebięcia jest taka sama jak pierwsza litera nazwy matki.

8.11.12. W przypadku zniszczenia lub zagubienia wydanych właścicielom dokumentów hodowlanych prowadzący księgę może na pisemny wniosek właściciela wydać duplikat. Zasady wydawania duplikatów „dokumentu identyfikacyjnego konia” określone są w odrębnych przepisach, o których mowa w rozdziale V. System identyfikacji. Informacja o wydaniu duplikatu musi być zamieszczona w bazie danych.

8.12. Zasady wydawania świadectw zootechnicznych.

8.12.1 Świadectwa zootechniczne wystawia prowadzący księgę.

8.12.2 W zakresie wydawania świadectw zootechnicznych dla nasienia ogierów prowadzący księgę korzysta z odstępstwa przewidzianego w art. 31 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/1012, polegającego na umożliwieniu wydawania świadectw zootechnicznych przez centra pozyskiwania lub przechowywania nasienia określone w załączniku 4.

8.12.3 W zakresie formatu świadectwa zootechnicznego prowadzący księgę korzysta z odstępstw przewidzianych w art. 32 ust. 3 i 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/1012, polegających na umieszczeniu w świadectwie odesłania do strony internetowej zawierającej wyniki oceny wartości użytkowej oraz umieszczaniu informacji o wynikach wartości użytkowej oraz informacji dotyczących ciężarnej samicy w innym dokumencie wydawanym przez prowadzącego księgę.

IX. ROZRÓD

9.1. W hodowli koni rasy arden polski dopuszcza się stosowanie następujących technik rozrodu:

- 9.1.1. krycie naturalne;
- 9.1.2. sztuczne unasiennianie nasieniem świeżym, schłodzonym lub mrożonym;
- 9.1.3. przenoszenie zarodków.

9.2. Ograniczenia w zakresie wykorzystania technik rozrodu w hodowli koni rasy arden polski na podstawie art. 21 Ust.2 rozporządzenia PE i Rady 2016/1012 są następujące:

- 9.2.1. przenoszenie zarodków - dopuszczalne tylko po uzyskaniu zgody Komisji Księgi Stadnej.

9.3. Ograniczenia w zakresie wykorzystania zwierząt hodowlanych czystorasowych i ich materiału biologicznego w hodowli koni rasy arden polski na podstawie art. 21 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/1012 są następujące:

- 9.3.1. w kryciu naturalnym mogą być użyte ogiery wpisane do księgi głównej ogierów (GO) rasy arden polski;
- 9.3.2. w sztucznym unasiennianiu nasieniem świeżym, schłodzonym lub mrożonym ogierów ardeńskich ras zagranicznych, ale nie wpisanych do księgi stadnej koni rasy arden polski – dopuszczalne tylko po uzyskaniu zgody Komisji Księgi Stadnej;
- 9.3.3. w technikach rozrodu, o których mowa w pkt 9.1 nie mogą być używane:
 - 9.3.3.a. konie maści innej niż gniada, gniado-dereszowata, kasztanowata, kasztanowato-dereszowata, siwa, skarogniada;
 - 9.3.3.b. ogiery i klacze, które nie ukończyły 27 miesięcy;
 - 9.3.3.c. ogiery blisko spokrewnione z krytymi klaczami, tj. ich ojcowie, synowie, bracia;
 - 9.3.3.d. ogiery, które w wieku do 6 lat (liczone do końca roku kalendarzowego, w którym ogier kończy 6 lat) nie zaliczyły zasadniczej próby dzielności chyba, że po uzyskaniu zgody Komisji Księgi Stadnej zaliczą próbę w późniejszym terminie;
 - 9.3.3.e. przenoszenie zarodków - dopuszczalne tylko po uzyskaniu zgody Komisji Księgi Stadnej.

9.3.4. Materiał biologiczny wykorzystywany w sztucznym unasiennianiu oraz przenoszeniu zarodków jest pozyskiwany, produkowany, przetwarzany i przechowywany w centrum pozyskiwania lub przechowywania nasienia lub przez zespół pozyskiwania lub produkcji zarodków zatwierdzony

do celów wewnątrzunijnego handlu materiałem biologicznym zgodnie z prawem krajowym i unijnym dotyczącym zdrowia zwierząt.

X. ZASADY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE HODOWLI

10.1. W programie mogą uczestniczyć tylko konie wpisane do księgi głównej ogierów (GO) i księgi głównej klaczy (GK) w odniesieniu do których przestrzegano zasad rozrodu określonych w rozdziale IX.

10.2. Ogiery i klacze wpisane do księgi głównej ogierów (GO) i księgi głównej klaczy (GK) mają utrwalać określony wzorzec rasy oraz służyć do oceny efektywności działania programu.

10.3. Zagraniczne księgi stadne, z których konie dopuszcza się do doskonalenia rasy arden polski muszą być prowadzone przez związek hodowców uznany na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2016/1012, lub podmiot zajmujący się hodowlą uwzględniony w wykazie prowadzonym przez KE na podstawie art. 34 ww. rozporządzenia, lub prowadzone w państwie wymienionym w akcie wykonawczym, o którym mowa w art. 35 tego rozporządzenia.

XI. METODY SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW PROGRAMU W ZAKRESIE SELEKCJI I HODOWLI

11.1. Ocena wartości użytkowej

11.1.1. Wartość użytkową ocenia się na podstawie:

- 11.1.1.a. oceny rodowodu pod kątem wartości użytkowej jego przodków;
- 11.1.1.b. oceny typu, budowy i rozwoju konia;
- 11.1.1.c. oceny temperamentu i charakteru dokonanej na podstawie wyniku wstępnej i zasadniczej próby dzielności;
- 11.1.1.d. oceny wartości rozplodowej i jakości potomstwa uwzględniając:
 - daty pokryć;
 - daty wyźrebień lub poronień;
 - płeć urodzonych źrebiąt;
 - liczbę urodzonych źrebiąt po ogierze;
 - liczbę urodzonych źrebiąt od klaczy;

- jakość źrebiąt przy matkach (typ rasowy, budowa i rozwój, zdrowie, ruch);
- jakość młodzięży hodowlanej (typ, pokrój, ruch w stepie, ruch w kłusie, wrażenie ogólne);
- liczbę potomstwa wpisanego do ksiąg rasy arden polski.

11.1.1.e. wyniki własne konia i jego potomstwa, uzyskiwane w próbach użytkowości określonych w Załączniku nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.

11.1.2. Na ocenę typu, budowy, i rozwoju konia składa się wynik trzech pomiarów (wysokość w kłębie, obwód klatki piersiowej, obwód nadpęcia przedniego), ich wzajemny stosunek oraz ocena pokroju i ruchu wyrażona w punktach bonitacyjnych według poniższej skali:

- typ do 15 pkt.
- głowa i szyja do 5 pkt.
- kłoda do 15 pkt.
- kończyny przednie do 10 pkt.
- kończyny tylne do 10 pkt.
- kopyta do 10 pkt.
- ruch w stepie do 10 pkt.
- ruch w kłusie do 10 pkt.
- wrażenie ogólne do 15 pkt.

RAZEM maksymalnie 100 punktów

11.1.3. Po ukończeniu 5. roku życia konie wpisane do księgi głównej ogierów (GO) oraz księgi klaczy (GK) zaleca się poddać weryfikacji wymiarów oraz oceny bonitacyjnej, których wyniki należy zamieścić w dokumentacji hodowlanej i bazie danych.

11.1.4. Ogiery rasy arden polski wpisywane do księgi głównej ogierów (GO) muszą z pozytywnym wynikiem ukończyć jedną ze wstępnych prób użytkowości (próba obowiązkowa dla ogierów w wieku 24-47 miesięcy), określonych w Załączniku nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej:

11.1.4.a. próbę zaprzęgową;

11.1.4.b. próbę posłuszeństwa i przydatności do pracy w zaprzęgu;

a następnie w wieku 4-6 lat (do końca roku kalendarzowego, w którym ogier ukończył 6 lat) jedną z zasadniczych prób użytkowości, określonych w Załączniku nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej:

- 11.1.4.c. próbę zaprzęgową;
- 11.1.4.d. zręcznościową próbę zrywki drewna;
- 11.1.4.e. wysiłkową próbę zrywki drewna;
- 11.1.4.f. udział w zawodach zaprzęgowych.

11.1.5. Klacze rasy arden polski wpisywane do księgi głównej klaczy (GK) mogą być poddane próbie użytkowości (próbie zaprzęgowej), zgodnie z Załącznikiem nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.

11.1.6. Zgodnie z Regulaminem prób antydopingowych (załącznik numer 5) w przypadku podejrzenia o stosowanie dopingu można wyznaczyć danego konia lub konie do przeprowadzenia badań antydopingowych.

11.2. System selekcji

11.2.1. Dla koni rasy arden polski prowadzi się selekcję na następujące cechy: zdrowie, rozwój, zgodność z wzorcem rasy, suchość tkanki, masywność budowy, przydatność rozplodowa, temperament i charakter, maść, jakość ruchu, przydatność do pracy w zaprzęgu oraz wartość przodków.

11.2.2. Ogierzy rasy arden polski są poddawane 5-stopniowej selekcji.

11.2.2.a. ocena źrebiąt przy matkach – typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, skala co 0,5 pkt);

11.2.2.b. ocena roczniaków:

- typ, pokrój, nogi i kopyta, ruch w stępie, ruch w kłusie, (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach;
- typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na indywidualnym przeglądzie u hodowcy / właściciela;

11.2.2.c. ocena dwulatków:

- typ, pokrój, nogi i kopyta, ruch w stępie, ruch w kłusie, (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach;

- typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na indywidualnym przeglądzie u hodowcy / właściciela;
- 11.2.2.d. bonitacyjna ocena oraz wstępna próba dzielności przed wpisem do księgi (GO);
- 11.2.2.e. ocena wartości użytkowej po zasadniczej próbie dzielności.
- 11.2.3. **Klacze rasy arden polski są poddawane 4-stopniowej selekcji:**
- 11.2.3.a. ocena źrebiąt – typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, skala co 0,5 pkt);
- 11.2.3.b. ocena roczniaków:
- typ, pokrój, nogi i kopyta, ruch w stępie, ruch w kłusie, (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach;
 - typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na indywidualnym przeglądzie u hodowcy / właściciela;
- 11.2.3.c. ocena dwulatków:
- typ, pokrój, nogi i kopyta, ruch w stępie, ruch w kłusie, (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach;
 - typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na indywidualnym przeglądzie u hodowcy / właściciela;
- 11.2.3.d. ocena bonitacyjna przed wpisem do księgi.
- 11.2.4. **Ogiery i klacze** począwszy od koni rocznych, przez dwuletnie, trzyletnie i starsze mogą być poddawane również ocenie podczas wystaw według następującej punktacji (skala co 0,5 pkt):
- typ max. 10 pkt.;
 - pokrój (głowa, szyja, kłoda) max. 10 pkt.;
 - nogi i kopyta max. 10 pkt.;
 - uch w stępie max. 10 pkt.;
 - ruch w kłusie max. 10 pkt.;

RAZEM 50 pkt.

Komisja może odjąć od sumy punktów uzyskanych przez konia od 0,5 do 5 pkt. za wrażenie ogólne, np. otłuszczenie, limfatyczność, brak odpowiedniej pielęgnacji. W ocenie nie mogą brać udziału konie poruszające się nieregularnie oraz kulawe.

11.3. Metody kojarzeń

W hodowli koni rasy arden polski stosuje się następujące metody kojarzeń:

- 11.3.1. kojarzenie w czystości rasy – kojarzenie osobników tej samej rasy;
- 11.3.2. kojarzenie w umiarkowanym pokrewieństwie, mające na celu zwiększenie udziału genów wybitnych przodków w rodowodzie danego osobnika;
- 11.3.3. krzyżowanie międzyrasowe łączenie z osobnikami innych ras, dopuszczonymi przez Komisję Księgi Stadnej. Temu systemowi kojarzeń towarzyszy ostra i konsekwentna selekcja potomstwa ze względu na poziom pożądanych cech.

11.4. Ocena genetyczna

- 11.4.1. Nie przewiduje się prowadzenia oceny genetycznej koni objętych niniejszym programem.

XII. OCENA EFEKTYWNOŚCI PROGRAMU

12.1. Oceny efektywności działania programu dokonuje Komisja Księgi Stadnej koni rasy arden polski, która jest powoływana i działa zgodnie z regulaminem prowadzącego księgę.

12.2. Ocena efektywności działania programu dokonywana jest poprzez:

- 12.2.1. monitorowanie liczebności populacji;
- 12.2.2. sprawdzanie prawidłowości prowadzenia dokumentacji hodowlanej;
- 12.2.3. sprawdzanie prawidłowości prowadzenia oceny wartości użytkowej;
- 12.2.4. cykliczne określanie stopnia stabilizacji lub rozwoju doskonalonych cech na podstawie prowadzonej oceny wartości użytkowej.

ZAŁĄCZNIK NR 1. METODYKA OCENY WARTOŚCI UŻYTKOWEJ

I. Zapisy ogólne

1.1. Wstępne próby dzielności przeprowadza się dla ogierów w wieku 24 – 47 miesięcy. Próby te służą przede wszystkim sprawdzeniu temperamentu i charakteru przyszłych rozródników oraz ich przydatności do pracy w zaprzęgu

1.1.1. **Temperament** - zespół cech psychicznych, w przeważającej części dziedzicznych, ujawniający się już od pierwszych dni życia źrebięcia i względnie trwałe przez całe życie.

Określany jako forma, styl zachowania, silnie uwarunkowany biologicznie. Posiada charakter ilościowy – odpowiada na pytanie jak szybko, jak długo, jak intensywnie zwierzę reaguje. Na temperament mają wpływ takie czynniki jak temperatura otoczenia, proces starzenia się, kondycja organizmu czy stan zdrowia.

Pożądane wymiary temperamentu

- **Energiczność** – wrodzona łatwość i lekkość ruchu, chęć do ruchu na przód, łatwość w przechodzeniu do wyższych chodów i utrzymaniu tempa.
- **Niechętność** – pod uwagę brane są tylko reakcje wobec nieznanymi przedmiotów oraz reakcje w niespodziewanych sytuacjach, ocenie podlega dynamika reakcji (bezruch vs ucieczka), jej nasilenie i czas utrzymywania się, koń powinien rzadko się płoszyć, w przypadku spłoszenia reagować niezbyt intensywnie i szybko przełamywać strach, eksplorując nowe miejsca i podchodząc z zaciekawieniem do nieznanymi przedmiotów.
- **Wrażliwość** – wysoka wrażliwość zmysłów oraz zainteresowanie otoczeniem, szybka wyraźna reakcja na subtelne sygnały i pomoce, zarówno popędzające jak i wstrzymujące.
- **Adaptacyjność** – odporność na stres, duża szybkość uczenia się, zdolność do koncentracji i zapamiętywania, cierpliwość, bezproblemowe dostosowywanie się do zmiennych warunków (elastyczność zachowania), zdolność do odpoczynku i regeneracji po pracy (spokojne zachowanie w boksie, brak stereotypii).

1.1.2. **Charakter** – zespół cech psychicznych, w przeważającej części nabytych, kształtujący się w największym stopniu na drodze interakcji ze środowiskiem poprzez procesy uczenia się. Rozwija się od pierwszych chwil życia na bazie wrodzonych zachowań instynktownych i cech temperamentu, jednak kluczową rolę odgrywa nabywane doświadczenie. Posiada charakter jakościowy i określany jest jako treść zachowania - odpowiada na pytanie w jaki sposób zwierzę zinterpretuje daną sytuację i na które zachowanie się zdecyduje. Nasilenie cech charakteru jest uzależnione od wcześniejszych doświadczeń, kontekstu społecznego i sytuacyjnego, może ulegać radykalnym zmianom w ciągu życia.

Pożądane wymiary charakteru

- **Podporządkowanie** – podporządkowanie wobec człowieka, brak tendencji do buntu, podporządkowanie podczas prowadzenia w rękę, obsługi i pracy. O braku podporządkowania można mówić tylko wtedy gdy koń ignoruje polecenie mimo, że rozumie je i jest w stanie je wykonać.
- **Brak agresji** – brane są pod uwagę zachowania agresywne o różnym nasileniu wobec człowieka i innych koni, również pchanie się, tulenie uszu czy grożenie zadem, koń powinien być uważny i łagodny wobec ludzi,
- **Chęć kontaktu** – dążenie do kontaktu z człowiekiem, zainteresowanie i podchodzenie do człowieka, łatwość łapania, chęć przebywania w towarzystwie człowieka,
- **Samodzielność** – niezależność od innych koni i opiekuna, koń jest spokojny gdy zostaje sam, samodzielność w trudnych sytuacjach oraz aktywne strategie radzenia sobie, np. metodą prób i błędów (vs zależność socjalna oraz bierne strategie, np. wyuczona bezradność).

1.2. Zasadnicze próby dzielności przeprowadza się dla ogierów w wieku 4-6 lat (liczone do końca roku kalendarzowego, w którym ogier ukończył 6 lat).

1.3. Ogier, który nie zdał zasadniczej próby dzielności, może powtórzyć ją jeszcze raz w tym samym lub innym wariantcie, w okresie do jednego roku. Niezdanie próby w tym okresie, spowoduje wycofanie ogiera z uczestnictwa w programie hodowlanym, a jego potomstwo nie będzie posiadało prawa wpisu do księgi.

1.4. Pozytywne zaliczenie jednego z wariantów zasadniczej próby dzielności jest spełnieniem przez ogiera wymagań dotyczących oceny wartości użytkowej.

1.5. Klacze w wieku powyżej 2,5 lat zaleca się poddawać zaprzęgowej próbie dzielności.

II. Wstępne próby dzielności dla ogierów

2.1. Próba zaprzęgowa

2.1.1. Próbę przeprowadza się w wozie konnym na ogumionych kołach lub bryczce

czterokołowej. Do próby należy wybrać odcinek polnej, piaszczystej drogi o nieubitej nawierzchni, dopuszcza się podłoże trawiaste.

Ogiera zaprzęgają nie mniej niż 2 osoby, ale nie więcej niż 3. Bat dozwolony jest tylko do kontrolowania konia, brutalne użycie bata powoduje dyskwalifikację.

W próbie tej nie należy wymagać od konia szczytowych wysiłków, a wynik jej trzeba ocenić na podstawie chęci konia do uciągu i jego zachowania w czasie próby.

2.1.2. Schemat próby:

2.1.2.a. zaprzężenie konia do wozu lub bryczki;

2.1.2.b. ruszenie stępem na dystans min 20 m;

- 2.1.2.c. zatrzymanie konia na 20 s;
- 2.1.2.d. ruszenie stępem na dystans min 20 m;
- 2.1.2.e. zatrzymanie konia na 20 s;
- 2.1.2.f. ruszenie stępem na dystans nie mniejszy niż 10 m, podjechanie do Komisji i zakończenie próby.

2.1.3. Punktuje się za sposób ciągnięcia, ruszanie z miejsca oraz zachowanie konia podczas zatrzymania i w pozycji stój.

2.1.4. Punkty przyznaje się według poniższej skali.

• **RUSZANIE I SPOSÓB CIĄgniĘCIA** (skala co 1,0 pkt.)

5 pkt – koń ciągnie chętnie, trzy razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż;

4 pkt – koń ciągnie chętnie, ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bez szarpania;

3 pkt – koń ciągnie chętnie, ale rusza z pewnym szarpaniem;

2 pkt – koń ciągnie z szarpaniem, z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania, przy ruszaniu kręci się i jest niespokojny;

1 pkt – koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu lub bryczki.

• **ZATRZYMANIE I POZYCJA NA STÓJ** (skala co 1,0 pkt.):

5 pkt – koń zatrzymuje się płynnie i stoi spokojnie przez 20 s podczas każdego zatrzymania;

4 pkt – koń zatrzymuje się płynnie, ale stojąc wykazuje pewną nerwowość, podczas zatrzymań nie stoi do końca 20s, stoi po ok. 15 s;

3 pkt – koń zatrzymuje się mało płynnie i stojąc jest niespokojny, nerwowy, kręci się, stoi podczas każdego zatrzymania nie dłużej jak 10 s;

2 pkt – koń zatrzymuje się z trudem, po kilku (2-3) próbach zatrzymania go przez powoźącego, po zatrzymaniu kręci się i po kilku sekundach rusza;

1 pkt – koń zatrzymuje się po wielu próbach zatrzymania go przez powoźącego, nie potrafi stać w miejscu, rusza po zatrzymaniu.

2.1.5. Koń może zostać zdyskwalifikowany, gdy podczas tej części próby szarpie, skręca na boki, skacze, nie chce przyłożyć się do ciągnięcia, cały czas zachowuje się nerwowo, stwarzając zagrożenie dla powoźącego, komisji lub osób postronnych.

2.1.6. Ocena końcowa:

10 pkt.

ocena wybitna

8-9 pkt.	ocena bardzo dobra
6-7 pkt.	ocena dobra
4-5 pkt.	ocena dostateczna
mniej poniżej 4 pkt.	próba niezaliczona

2.2. Próba posłuszeństwa i przydatności do pracy w zaprzęgu

2.2.1. Próba składa się z pięciu elementów, służących ocenie posłuszeństwa, spokoju i przydatności ogiera do pracy w zaprzęgu:

2.2.1.a. **Prezentacja ogiera przed komisją:**

Stępuje i kłusuje bez problemu, zachowuje nieruchomość przy staniu	5 pkt
Stępuje i kłusuje, niespokojny po zatrzymaniu	4 itd.
Stępuje i kłusuje, ale ciągnie w bok	3
Idzie nieregularnie w stępie oraz nie utrzymuje rytmu w kłusie	2
Brak możliwości oceny ruchu (capluje, galopuje, nie idzie po prostej, wrywa się)	1
Brak panowania prowadzącego nad koniem, niebezpieczny dla ludzi	0

2.2.1.b. **Podnoszenie nóg:**

Bez problemu, nie stawia żadnego oporu	5 pkt
Niewielki opór, nie broni się	4 itd.
Daje nogi poza jedną z niewielkim oporem	3
Daje nogi poza jedną, podanie i utrzymanie nóg wymaga wysiłku, ale koń nie zachowuje się agresywnie i nie kopie	2
Nie daje nóg	1
Nie daje nóg, jest niebezpieczny dla ludzi	0

2.2.1.c. Zakładanie uprzęży i lejcy oraz sprawdzenie reakcji konia na kierowanie lejcami. Uprząż składająca się z chomąta lub szorów oraz lejcy i wędzidła zakładają 2 osoby. Koń zostaje wyprowadzony z boksu lub stanowiska na wolny plac w ogłowie na lonży lub krótkich wodzach. Na placu zostaje zakładana uprzęż i lejce oraz dopasowywane wędzidło, podogonie i inne elementy uprzęży. Następnie jedna z osób za pomocą lejcy kieruje konia w miejsce próby uciągu.

W pierwszej fazie dopuszczalne jest ukierunkowanie konia przez pomocnika za pomocą lonży

Ogier bez problemu i żadnego oporu pozwala założyć uprząż i posłusznie zdąża na miejsce próby uciążu zatrzymując się spokojnie w wyznaczonym miejscu	5 pkt
Stawia niewielki opór, ale nie broni się i z niewielkim oporem pozwala się kierować do miejsca próby uciążu, gdzie zatrzymuje się i stoi spokojnie	4 itd.
Przy zakładaniu uprząży widać lekki niepokój, potrzebna jest pomoc drugiej osoby, przy podejściu do miejsca uciążu idzie nierówno, podkłusowuje, ciągnie w bok itp. Przy przypinaniu orczyka potrzebna pomoc drugiej osoby	3
Widać nerwowość przy zakładaniu uprząży, ale nie jest to niebezpieczne dla ludzi. Zaprzęgają 2 osoby. Do miejsca uciążu idzie nerwowo i nieregularnie, ale bez oznak złości	2
Ogier przy zaprzęganiu i doprowadzeniu na miejsce próby trudny do opanowania. Prowadzą 2 osoby. Po dojściu zachowuje się nerwowo	1
Nie pozwala założyć uprząży w ciągu dwóch minut. Jest nerwowy i niebezpieczny	0

2.2.1.d. Umiejętność ciągnięcia obciążnika o wadze około 20% masy konia po podłożu trawiastym bądź innym o zbitej strukturze.

Obciążnikiem sprawdzającym chęć ciągnięcia mogą być specjalnie skonstruowane sanie, drewniana kłoda lub inna konstrukcja o wadze wynoszącej około 20% wagi ogiera.

Do obciążnika przymocowany jest hak, na który zakłada się orczyk. Na orczyk jedna z osób zakłada postronki, druga asekuje ogiera przy pysku. Próba polega na trzykrotnym ruszeniu i ciągnięciu obciążnika na dystansie około 15 metrów oraz trzykrotnym zatrzymaniu i postoju konia w czasie 10 sekund.

Oceniany jest spokój, posłuszeństwo i chęć współpracy ogiera z człowiekiem, wkładanie się w uprząż. Próbę wykonuje jedna osoba kierując koniem za pomocą lejcy z tyłu. Dopuszczalna jest asekuracja drugiej osoby przy pysku, ale wówczas za tę część próby ogier nie może otrzymać więcej niż 3 punkty.

Koń ciągnie chętnie, trzy razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż	5 pkt
Koń ciągnie chętnie, ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bez szarpania	4 itd.
Koń ciągnie chętnie, ale rusza z pewnym szarpaniem	3
Koń ciągnie z szarpaniem, z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania, przy ruszaniu kręci się i jest niespokojny	2
Koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu	1
Odmawia ciągnięcia	0

2.2.1.e. Zachowanie się ogiera przy trzykrotnym zatrzymaniu w czasie próby uciągu.

Koń zatrzymuje się płynnie i stoi spokojnie przez 10 s podczas każdego zatrzymania	5 pkt
Koń zatrzymuje się płynnie, ale stojąc wykazuje pewną nerwowość, podczas zatrzymań nie stoi do końca 10 s, stoi ok. 5 s	4
Koń zatrzymuje się mało płynnie, i stojąc jest niespokojny, nerwowy, kręci się, stoi podczas każdego zatrzymania nie dłużej jak 5 s	3
Koń zatrzymuje się z trudem, po kilku (2-3) próbach zatrzymania go przez powoźącego, po zatrzymaniu kręci się i po kilku sekundach rusza	2
Koń zatrzymuje się po wielu próbach zatrzymania go przez powoźącego, nie potrafi stać w miejscu, rusza po zatrzymaniu	1
Ogier nie jest w stanie ustać 1-2 sekundy, jest nerwowy i zachowuje się niebezpiecznie	0

2.2.2. Do zaliczenia całości próby niezbędne jest uzyskanie minimum 13 pkt., przy czym za każdy z 5 elementów ogier musi uzyskać minimum 2 pkt.

2.2.3. Ocena końcowa:

wybitna	24-25 pkt.
---------	------------

bardzo dobra	21-23 pkt.
dobra	17-20 pkt.
dostateczna	13-16 pkt.
próba niezdana	poniżej 13 pkt.

W każdej części skala ocen co 1,0 pkt.

III. Zasadnicze próby dzielności ogierów

3.1. Próba zaprzęgowa

3.1.1. Zaprzęgowa próba użytkowości składa się z trzech części:

3.1.1.a. Próba szybkości w kłusie

Koń powinien przebyć 1 km w wozie bez obciążenia lub bryczce, jedynie z powożącym i sędzią. Do sędziego należy mierzenie czasu, kontrola ruchu konia (czy nie zagalopował) oraz sprawdzenie, czy woźnica nie używa bata.

- **Punktuje się za uzyskany czas według tabeli:**

Punktów	Czas
7	Poniżej 3'00"
6	3'01" - 3'09"
5	3'10" - 3'19"
4	3'20" - 3'29"
3	3'30" - 3'59"
2	4'00" - 4'29"
1	4'30" - 4'59"
Dyskwalifikacja	Powyżej 5'00"

Od uzyskanych punktów odejmuje się punkty karne za przejście konia w galop:

- za każde przejście w galop do 4 foule włącznie 1 pkt.;
- za każde przejście w galop do 8 foule włącznie 2 pkt.;
- za każde przejście w galop powyżej 8 foule 3 pkt.

Uwaga! Przejście w galop nie dyskwalifikuje konia.

3.1.1.b. Próba w szybkości w stępie

Koń musi przebyć stępem dystans 1 km w wozie lub bryczce z obciążeniem równym ok. 50 % ciężaru konia (wraz z ciężarem wozu (bryczki), powożącego i sędziego).

• **Punktacja za czas:**

Punktów	Czas
7	poniżej 8'30''
6	8'30'' – 8'59''
5	9'00'' – 9'29''
4	9'30'' – 9'59''
3	10'00'' – 10'29''
2	10'30'' – 10'59''
1	11'00'' – 11'29''
Dyskwalifikacja	powyżej 11'30''

Punkty karne za przejście konia w kłus:

- za każde przejście do kłusa do 5 kroków włącznie 1 pkt.;
- za każde przejście do kłusa 10 kroków włącznie 2 pkt.;
- za każde przejście do kłusa powyżej 10 kroków włącznie 3 pkt.

Uwaga! Przejście do kłusa nie dyskwalifikuje konia.

3.1.1.c. Próba chęci ciągnięcia

Próby przeprowadza się w wozie konnym na ogumionych kołach lub bryczce czterokołowej z obciążeniem równym ok. 50 % ciężaru konia (wraz z ciężarem wozu (bryczki), powożącego i sędziego).

Opór uzyskuje się poprzez zastosowanie specjalnych podkładek oporowych lub innych urządzeń oporowych (hamulec). Do próby należy wybrać odcinek polnej, piaszczystej drogi o nie ubitej nawierzchni lub plac o luźnej strukturze podłoża.

Aby nie obciążać gwałtownie konia i stworzyć mu warunki wdrożenia do stopniowego, zwiększającego się wysiłku, najazd na wyznaczony odcinek próby odbywa się nie obciążonym wozem (bez podkładek oporowych, bez zaciągniętego hamulca).

Właściwa próba podzielona jest na trzy odcinki z trzema krótkimi, około 15 sek. przerwami między każdą jazdą. Pierwszy odcinek próby (8-10 m) wykonuje się przy podłożonej podkładce oporowej pod jedno z tylnych kół (lub zaciągniętym hamulcu na jedno koło). Po zatrzymaniu konia - wykorzystując przerwę - pomocnik sędziego podkłada pod drugie tylne koło, drugą podkładkę (lub zaciąga hamulec na dwa koła). W czasie pokonywania drugiego odcinka drogi (5-8 m) należy zwrócić uwagę, czy koń włożył w pokonanie oporu duży, możliwie maksymalny wysiłek. Jeżeli koń wykazuje chęć ciągnięcia i możliwość pokonania większego oporu, należy tył wozu odpowiednio obciążyć (na ogół wystarcza 100-200 kg) i ruszyć dalej (5-8 m).

Punktuje się za jakość ciągnięcia, w szczególności chęć do ciągnięcia i zachowanie się konia podczas próby.

- **Punktacja** (skala co 1,0 pkt):

5 pkt - koń ciągnie chętnie, pokonuje opór przy podłożonych 2 podkładkach i obciążonym tyle wozu (obciążonej bryczce z zablokowanymi 2 kołami), 3 razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż;

4 pkt - koń ciągnie chętnie (obciążenie jak wyżej), ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bez szarpania;

3 pkt - koń ciągnie chętnie (obciążenie jak wyżej), ale z pewnym szarpaniem;

2 pkt - koń ciągnie z szarpaniem (obciążenie jak wyżej), z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania;

1 pkt - koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu z podłożonymi dwiema podkładkami oporowymi lub opór bryczki z zablokowanymi 2 kołami;

dyskwalifikacja – koń szarpie, skręca na boki, skacze, nie chce przyłożyć się do ciągnięcia wozu z podłożonymi dwiema podkładkami lub bryczki z zablokowanymi 2 kołami, cały czas zachowuje się nerwowo.

Koniom, które uzyskały co najmniej 3 pkt. dodaje się dodatkowo punkty za zachowanie przy zakładaniu uprzęży i zakładaniu do wozu (bryczki):

2 pkt. - o ile koń zachowuje się spokojnie, w trakcie próby i po jej zakończeniu;

1 pkt. - o ile koń zachowuje się spokojnie, lecz z pewną (odczuwalną) niechęcią przyjmuje uprzęż i zakładanie do wozu (bryczki);

Maksymalna liczba punktów do zdobycia za próbę uciągu wynosi 7 pkt.

3.1.2. Ogólny wynik próby dzielności jest sumą wszystkich 3 konkurencji i określa się go w następujący sposób:

Punkty	Wynik próby
18 – 21	Wybitny
14 – 17	B.dobry
9 – 13	Dobry
3 – 8	Dostateczny
poniżej 3	dyskwalifikacja

Bat dozwolony jest tylko do kontrolowania konia. Brutalne użycie bata w którejkolwiek części próby powoduje dyskwalifikację konia. Wskazana jest zachęta głosem.

3.1.3. Do zdania próby wymagane jest spełnienie warunków we wszystkich trzech jej częściach.

Koń, który nie wykona warunków choćby jednej części próby, podlega dyskwalifikacji i w dalszych próbach nie bierze udziału. Ogiera zaprzęgają do wozu lub bryczki nie więcej niż 2 osoby.

3.1.4. Próby w stępie i kłusie powinny się odbywać na spokojnej, nieruchliwej szosie (będącej w dobrym stanie) na odcinku bez zakrętów i wzniesień. Próba chęci ciągnięcia - na równym placu lub drodze gruntowej, dającej odpowiednie oparcie dla nóg ciągnącego konia.

3.2. Zręcznościowa próba zrywki drewna

3.2.1. Cel próby:

Sprawdzenie zręczności, zajeżdżenia, posłuszeństwa i przygotowania konia do pracy w zrywce leśnej.

3.2.2. Uczestnictwo:

W próbie mogą brać udział ogiery i klacze dojrzałe somatycznie w wieku min. 4 lat. Klacze mogą być źrebne max. 3 miesiące.

3.2.3. Powożący – wymagania:

3.2.3.a. ukończone 18 lat;

3.2.3.b. odpowiedni ubiór (buty ze sztywnymi noskami);

3.2.3.c. oświadczenie o zapoznaniu się z regulaminem próby, o zachowaniu maksymalnego bezpieczeństwa podczas próby oraz wzięcie na siebie całkowitej odpowiedzialności za wypadki mogące wydarzyć się podczas próby dotyczące powożącego, jak i konia.

3.2.4. Uprząż podczas próby:

ogłowie, kantar z wędzidłem dobrze dopasowanym gładkim i lejcami zaprzęgowymi, chomąto lub mocny półszor z postronkami dobrze dopasowany do budowy anatomicznej konia (prawidłowo wyregulowany napierśnik), orczyk z łańcuchem lub zaczepem zrywkowym.

3.2.5. Opis przeszkód toru zręcznościowego zrywki – skala ocen za każdą przeszkodę:

Przeszkoda nr 1 – Kłody sągowe – 3 kłody długości min. 5 m o przekroju min. 30 cm, 2 ułożone równolegle na podłożu, trzecia na nich od góry (kłoda biorąca udział w pokonywaniu toru). Ocena przy prawidłowym równoległym ułożeniu kłody 20 pkt., wciągnięcie niecałkowite lub pod kątem kłody 5 pkt. Inne ułożenie kłody 0 pkt.

Przeszkoda nr 2 – Slalom bramek – 3 bramki szerokości 2-2,5 m ustawione w odległości 15 m jedna od drugiej, środkowa bramka odchylona od osi o szerokość bramki. Na wierzchołku każdego słupka bramki postawiony ruchomy sygnalizator. Ocena 6 pkt. Za każde ominięcie bramki lub strącenie sygnalizatora 1 pkt karny. Ominięcie 3 bramek i strącenie 3 sygnalizatorów 0 pkt.

Przeszkoda nr 3 – Słupek nawrotu z sygnalizatorem ruchowym. Ocena 3 pkt. Nieokrążenie słupka z lewej strony lub strącenie sygnalizatora 0 pkt.

Przeszkoda nr 4 – Słupek oporowy blokujący kłodę w efekcie cofania wysokość 50 cm. Ocena 5 pkt., przy cofnięciu min. 1 m. Brak cofnięcia 0 pkt.

Przeszkoda nr 5 – Słupek oporowy blokujący kłodę podczas obrotu o 360 stopni. Wysokość 100 cm. Ocena 4 pkt. W zależności od wielkości obrotu co 45 stopni 1 punkt. Brak obrotu kłody o minimum 45 stopni 0 pkt.

Przeszkoda nr 6 – Mostek wysklepiony do góry z poręczami o szerokości 2,5 m i długości 5 m. Ocena 5 pkt. Odmowa wykonania przejazdu 0 pkt.

Przeszkoda nr 7 – Zielona bramka o szerokości 3 m i wysokości 2 m zrobiona z choinek lub gałęzi iglastych, liściastych. Ocena 4 pkt. Odmowa pokonania 0 pkt.

3.2.6. Maksymalnie w próbie koń może uzyskać 47 pkt. Próba jest zaliczona jeśli koń uzyska 24 pkt.

3.2.7. Ocena końcowa:

43-47 pkt – ocena wybitna;

37-42 pkt – ocena bardzo dobra;

30-36 pkt – ocena dobra;

24-29 pkt – ocena dostateczna;

Poniżej 24 pkt dyskwalifikacja.

3.2.8. Opis pokonywania zręcznościowego toru zrywkowego:

Cały tor koń pokonuje stępem. Norma czasu ustalana jest na podstawie przejazdu konia testera, gdyż może być różna w zależności od warunków toru. Przekroczenie normy czasu: 1 pkt karny za każdą min. Koń w uprzęży wprowadzany jest na plac przez powożącego w lejcach. Orczyk w zależności od przyzwyczajenia konia jest ciągnięty po ziemi lub przytroczony do pasa nośnego pólshora. Powożący ustawia konia przed przeszkodą nr 1, a pomocnik zapina do orczyka górną kłodę na znak sędziego (mierzony czas) koń rusza stępem ściągając kłodę najeżdża na przeszkodę nr 2 pokonując bramki w osi środkowej dociera do przeszkody nr 3 robi nawrót objeżdżając ją z lewej strony. Przy przeszkodzie nr 4 powożący zatrzymuje konia, klinując kłodę o słupek oporowy, nawraca konia cofając kłodę o 1 m. Po odklinowaniu kłody rusza do przeszkody nr 5, zatrzymuje konia w momencie kiedy słupek oporowy jest w połowie długości kłody. Kierując konia po okręgu obraca kłodę o 360 stopni. Pokonuje następnie w linii środkowej przeszkodę nr 6 (mostek) uważając by kłoda nie zaklinowała się o poręcz. Najeżdża na przeszkodę nr 7 pokonując ją w linii środkowej. Powożący kieruje konia na przeszkodę nr 1 starając się wciągnąć równolegle kłodę na dwie leżące na ziemi. Przy zaliczaniu tej przeszkody zabroniona jest ingerencja osób trzecich, jak też bezpośredni kontakt powożącego z kłodą. Przeszkoda nr 1 może być zaliczana dwukrotnie po dokonaniu nawrotu. Próba jest zakończona z chwilą odpięcia orczyka od kłody (czas stop).

Zabrania się bezpośredniego użycia bata pod groźbą dyskwalifikacji.

3.2.9. Próba zręcznościowa może być przerwana przez sędziego z chwilą stwierdzenia jakichkolwiek nieprawidłowości godzących w dobrostan zwierząt.

3.3. Wysiłkowa próba zrywki drewna

3.3.1. Cel próby:

Sprawdzenie siły uciągu konia.

3.3.2. Uczestnictwo:

W próbie mogą brać udział ogiery i klacze dojrzałe somatycznie w wieku min 4 lat. Klacze muszą być jałowe.

3.3.3. Powożący: wymagania jak w próbie zręcznościowej.

3.3.4. Uprzęż podczas próby: jak w próbie zręcznościowej.

3.3.5. Opis toru:

Tor długości 60 m podzielony na oznaczone odcinki 30 m, 20 m i 10 m, oznaczona linia startu i mety.

Na początku każdego odcinka leży kłoda o wymiarach jak w próbie zręcznościowej.

3.3.6. Opis pokonywania toru:

Konia wprowadzamy na plac, jak w próbie zręcznościowej i zapinamy do pierwszej kłody.

Koń rusza zatrzymujemy na linii kończącej 30 m, tam dopinamy drugą kłodę. Koń rusza, zatrzymujemy na linii kończącej 20 m i dopinamy trzecią kłodę. Koń rusza, zatrzymujemy na linii kończącej 10 m – META

Norma czasu 10 min. Przekroczenie normy o każdą kolejną minutę – 2 punkty karne.

3.3.7. Punktacja:

- za pokonanie pierwszego odcinka 10 pkt.;
- za pokonanie drugiego odcinka 20 pkt.;
- za pokonanie połowy trzeciego odcinka 20 pkt.;
- za pokonanie trzeciego odcinka w całości 30 pkt..

3.3.8. Maksymalnie w próbie koń może uzyskać 60 pkt. Próbę uznajemy za zaliczoną jeżeli koń uzyska 30 pkt.

3.3.9. Ocena końcowa:

54-60 pkt – ocena wybitna;

46-53 pkt – ocena bardzo dobra;

39-45 pkt – ocena dobra;

30-38 pkt – ocena dostateczna;

poniżej 30 pkt dyskwalifikacja.

3.3.10. Podczas wykonywania próby zabronione jest bezpośrednie użycia bata.

3.3.11. Próba wysiłkowa może być przerwana przez sędziego z chwilą stwierdzenia jakichkolwiek nieprawidłowości godzących w dobrostan zwierząt.

3.4. Udział w zawodach zaprzęgowych według przepisów PZJ

3.4.1. Aby zaliczyć próbę, ogier musi wziąć udział w minimum jednym konkursie zawodów zaprzęgowych (amatorskich), zgłoszonych do kalendarza imprez OZJ, podczas których prowadzona jest dokumentacja i ocena punktowa. W czasie zawodów musi ukończyć z wynikiem pozytywnym minimum 1 konkurs powożenia przynajmniej w klasie L.

IV. Próba dzielności klaczy

4.1. Klacze w wieku 2,5 lat i starsze zaleca się poddawać próbie zaprzęgowej według następującego programu:

- 4.1.1. właściciel z pomocnikiem zaprzęgają klacz do lekkiego, ogumionego wozu lub bryczki czterokołowej;
- 4.1.2. W zaprzęgu klacz rusza stępem i na odcinku 200 m jest oceniana. Po zawróceniu stępem w oznaczonym miejscu, klacz pokonuje kłusem odcinek o długości 200 m,. W oznaczonym miejscu klacz przechodzi do stępa i zatrzymuje się. Po zatrzymaniu należy ruszyć stępem.
- 4.1.3. Oceny dokonuje się wg poniższej tabeli:

L.p.	Cecha	Ocena	Mnożnik
1.	Charakter i zachowanie się	0-10 pkt	X2
2.	Styl ruszenia, zatrzymanie, nieruchomość	0-10 pkt	X2
3.	Stęp	0-10 pkt	X3
4.	Kłus	0-10 pkt	X3

- 4.1.4. Maksymalna liczba punktów do zdobycia 100. Skala ocen co 1,0 pkt. Klacz zdaje próbę jeżeli uzyska min. 50 pkt.
- 4.1.5. Ocena końcowa:
 - 90-100 – ocena wybitna;
 - 80-89 – ocena bardzo dobra;
 - 70-79 – ocena dobra;
 - 60-69 – ocena dostateczna;
 - 50-59 – ocena zadowalająca;
 - 49 i mniej ocena niedostateczna.

ZAŁĄCZNIK NR 2. ZASADY KATEGORYZACJI OGIERÓW

I. Kategoria C

1.1. Kategorię C otrzymuje każdy ogier wpisany do księgi ogierów (GO).

II. Kategoria B

2.1. Kategorię B najwcześniej w wieku 4 lat, ale nie wcześniej niż po drugim sezonie kopulacyjnym, otrzymuje ogier po spełnieniu następujących warunków:

2.1.1. zaliczenie zasadniczej próby dla ogierów 4-letnich i starszych;

2.1.2. posiadanie co najmniej 10 sztuk opisanego potomstwa z oceną min. 15 punktów.

III. Kategoria A

3.1. Kategorię A najwcześniej w wieku 7 lat, ale nie wcześniej niż po czwartym sezonie kopulacyjnym otrzymuje ogier po spełnieniu następujących warunków:

3.1.1. posiadanie kategorii B;

3.1.2. uzyskanie bonitacji minimum 80 pkt.;

3.1.3. posiadanie min. 5 sztuk potomstwa wpisanego do księgi głównej ogierów i księgi głównej klaczy.

ZAŁĄCZNIK NR 3. WSKAŹNIKI LICZBOWE POGŁOWIA KONI HODOWLANYCH

Lp.	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
klacze	123	139	176	208
ogiery	57	77	88	93
źrebięta	140	147	165	215

ZAŁĄCZNIK NR 4. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM POLSKI ZWIĄZEK HODOWCÓW KONI ZLECA WYKONYWANIE CZYNNOŚCI TECHNICZNYCH ODNOSZĄCYCH SIĘ DO ZARZĄDZANIA PROGRAMEM HODOWLI KONI RASY ARDEN POLSKI

I. OKRĘGOWE/WOJEWÓDZKIE ZWIĄZKI HODOWCÓW KONI

1.1. Dane adresowe:

Wojewódzki Związek Hodowców Koni

15 - 094 Białystok,

ul. M. Curie-Skłodowskiej 3 pok. 99

Kujawsko-Pomorski Związek Hodowców Koni

85 - 090 Bydgoszcz,

al. Powstańców Wielkopolskich 10 pok.43

Związek Hodowców Koni Wielkopolskich

62 - 200 Gniezno,

ul. Kłeckoska 14

Śląsko-Opolski Związek Hodowców Koni

40 - 172 Katowice,

ul. Grabowa 1A

Staropolski Związek Hodowców Koni

25 - 329 Kielce,

ul. Sandomierska 196

Małopolski Związek Hodowców Koni

30 - 867 Kraków,

ul. Konrada Wallenroda 59/104

Lubelski Związek Hodowców Koni

20 - 209 Lublin,

ul. Mełgiewska 7/9 bl. 1

Pomorski Związek Hodowców Koni

82 - 200 Malbork,

al. Wojska Polskiego 91

Warmińsko-Mazurski Związek Hodowców Koni

10 - 044 Olsztyn,

ul. Niepodległości 53/55 p.309

Okręgowy Związek Hodowców Koni

35 - 959 Rzeszów,

ul. Fredry 4

Zachodniopomorski Związek Hodowców Koni

70 - 772 Szczecin,

ul. Bagienna 36C

Wojewódzki Związek Hodowców Koni

05 - 270 Marki,

ul. Zagłoby 49

Wojewódzki Związek Hodowców Koni

w Warszawie – Oddział Radom

26 - 600 Radom,

ul. Wernera 33/37, pok. 210

Dolnośląski Związek Hodowców Koni

51 - 642 Wrocław,

ul. Olszewskiego 7

Związek Hodowców Koni Ziemi Lubuskiej

65 - 520 Zielona Góra,

ul. Ptasia 2

Okręgowy Związek Hodowców Koni w Łodzi

97-320 Wolbórz, Bogusławice 58

1.2. Czynności zlecane:

- ocena wartości użytkowej koni, w tym przeprowadzanie polowych prób użytkowości,
- kwalifikacja oraz wpis koni do ksiąg,
- wprowadzanie do systemu informatycznego PZHK danych dot. oceny wartości użytkowej i wpisu koni hodowlanych,
- przyznawanie kategorii ogierom
- wydawanie świadectw zootechnicznych

II. LABORATORIA BADAŃ MARKERÓW GENETYCZNYCH

2.1. Dane adresowe:

Laboratorium Genetyki Molekularnej

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Instytut Zootechniki PIB

60-637 Poznań, ul. Wołyńska 33

32-083 Balice, ul. Krakowska 1

Laboratorium Badań Markerów Genetycznych

u Koni

2.2. Czynności zlecane:

- 2.2.1. kontrola pochodzenia koni wpisywanych do księgi ogierów i klaczy

III. PODMIOTY UPOWAŻNIONE DO WYDAWANIA ZAŚWIADCZEŃ ZOOTECHNICZNYCH

3.1. Centra pozyskiwania nasienia:

- 3.1.1. **Małopolska Hodowla Roślin Sp. z o. o., Stadnina Koni „ Białka” ., Białka 6; 22-300 Krasnystaw.**

- 3.1.2. **Stado Ogierów w Łącku Sp. z o.o., ul. Płocka 12, 09-520 Łąck**

3.2. Centra przechowywania nasienia:

- 3.2.1. Kim-Konsult Izabela Mizera , 58-521 Jeżów Sudecki, ul. Kasztanowa 10;

- 3.2.2. Instytut Zootechniki PIB, ul. Sarego 2, 31-047 Kraków.

IV. PODMIOTY UPOWAŻNIONE DO WYKONYWANIA BADAŃ ANTYDOPINGOWYCH

Polskie Laboratorium Antydopingowe w Warszawie, ul. Trylogii 2/16, 01-982 Warszawa

ZAŁĄCZNIK NR 5. PRZEPISY ANTYDOPINGOWE KONI ZGŁASZANYCH I UCZESTNICZĄCYCH W STACJONARNYCH/POLOWYCH PRÓBACH DZIELNOŚCI OGIERÓW I KLACZY ORAZ CZEMPIONATACH I WYSTAWACH HODOWLANYCH ORGANIZOWANYCH/WSPÓŁORGANIZOWANYCH PRZEZ POLSKI ZWIĄZEK HODOWCÓW KONI

(zwanymi dalej imprezami PZHK)

I. WSTĘP

Przepisy Antydopingowe dla koni zgłaszanych i uczestniczących w imprezach PZHK regulują zasady, na jakich odbywa się ich kwalifikacja i uczestnictwo w imprezach PZHK. Mają na celu zapobieganie jakimkolwiek próbom zmiany wydolności konia lub maskowania problemu zdrowotnego konia poprzez podanie mu niedozwolonych substancji. Każdy uczestnik zaangażowany w przygotowanie koni do imprez PZHK i ich udziału w imprezach PZHK (właściciele koni, trenerzy, jeźdźcy, osoby zajmujące się końmi) przyjmują te przepisy jako warunek udziału w imprezach PZHK.

Standardy zawarte w tych przepisach reprezentują jednomyślność szerokiego spektrum wszystkich partnerów zainteresowanych dobrostanem koni.

Kontrola antydopingowa na imprezach PZHK, jest realizowana na zlecenie PZHK, a osobą odpowiedzialną za jej nadzór i wykonanie jest wyłącznie dyrektor biura PZHK, który zleca przeprowadzenie prób oraz jest wyłącznym odbiorcą wyników prób laboratoryjnych, na podstawie których wszczyna dalszą procedurę.

II. ZAKRES DZIAŁANIA

Niniejsze przepisy stosuje się do kontroli antydopingowej podczas prób dzielności klaczy i ogierów oraz czempionatów i wystaw hodowlanych organizowanych i współorganizowanych przez PZHK. Przepisy stosuje się łącznie z regulaminami prowadzenia imprez PZHK. Niniejsze przepisy antydopingowe stosuje się do każdego uczestnika zaangażowanego w przygotowanie koni do imprez PZHK (właściciele koni, trenerzy, jeźdźcy, osoby zajmujące się końmi).

III. DEFINICJE

AORC - Stowarzyszenie [Association of Official Racing Chemists](#)

Dodatni wynik analizy - raport z laboratorium, który stwierdza obecność w próbce jednej lub więcej substancji zakazanych dla koni (włączając zwiększony poziom substancji endogennych).

Dyskwalifikacja - następstwo naruszenia przepisów kontroli antydopingowej, w rezultacie czego wszystkie wyniki osiągnięte przez konia podczas danej imprezy PZHK zostają unieważnione, a także wyciągane są wszelkie konsekwencje, w tym odebranie uzyskanych nagród.

EADMC – program FEI dotyczący kontroli antydopingowej koni (Equine Antidoping Medication Control).

FEI - Międzynarodowa Federacja Jeździecka

Kontrola Antydopingowa - proces włączający pobieranie prób, analizy laboratoryjne, zarządzanie wynikami mające na celu zapobieganie każdej próbie zmiany wydolności konia lub maskowania problemu zdrowotnego poprzez zastosowanie lub aplikowanie substancji zakazanej do organizmu konia.

Lista substancji zakazanych dla koni - lista określająca substancje zakazane dla koni publikowana przez FEI.

Próba - każdy materiał biologiczny lub innego rodzaju pobrany w celach kontroli antydopingowej.

Substancja zakazana - każda substancja opisana jako zakazana w liście substancji zakazanych dla koni włączając jej metabolity i markery. Marker to związek, grupa związków lub parametrów biologicznych wskazująca na użycie substancji zakazanych dla koni w pobranej próbie. Metabolit to każda substancja wytworzona na drodze procesu biotransformacji.

Użycie - podanie, wchłonięcie, wstrzyknięcie lub konsumpcja w jakikolwiek sposób każdej substancji zakazanej.

ARTYKUŁ I. NARUSZENIE PRZEPISÓW ANTYDOPINGOWYCH

Naruszenie przepisów antydopingowych jest zdefiniowane jako naruszenie jednego lub więcej przepisów antydopingowych zawartych w Artykułach 1.1 do 1.3 niniejszych przepisów.

1.1. Naruszenie przepisów antydopingowych stanowi obecność substancji zakazanej w próbie pobranej od konia. Lista substancji zakazanych dla koni publikowana jest przez Międzynarodową Federację Jeździecką (FEI).

Naruszeniem przepisów jest również zastosowanie substancji niedozwolonych u konia lub asystowanie, pomoc, zachęcanie, ukrywanie lub innego rodzaju utrudniania kontroli.

1.1.1. Obowiązkiem każdej osoby odpowiedzialnej za konia jest zapewnienie by podczas imprez PZHK w organizmie konia nie było substancji zakazanych. Właściciel konia ponosi konsekwencje za obecność jakiegokolwiek substancji zakazanej w próbce pobranej od jego konia. W związku z powyższym, nie jest konieczne wykazanie zaniedbania lub celowego, świadomego użycia niedozwolonej substancji przez właściciela lub inną osobę w celu stwierdzenia naruszenia przepisów antydopingowych zgodnie z art. 1.1.

1.1.2. Wyłączając te substancje, których próg ilościowy jest szczegółowo określony w liście substancji zakazanych dla koni, wykrycie obecności każdej ilości jakiegokolwiek substancji zakazanej w próbie pobranej od konia będzie uznane za naruszenie przepisów.

1.2. Użycie substancji zakazanej dla koni

Dla stwierdzenia naruszenia przepisów wystarczające jest, iż nastąpiło użycie substancji zakazanej dla koni. Nie jest istotne czy użycie substancji zakazanej faktycznie wpłynęło na wydolność konia.

1.3. Odmowa lub niepoddanie się pobraniu próbek po wezwaniu, lub innego rodzaju uchylenie się od tej czynności, będzie skutkowało dyskwalifikacją konia z imprezy PZHK.

ARTYKUŁ 2. LISTA SUBSTANCJI ZAKAZANYCH DLA KONI

2.1. Lista substancji zakazanych dla koni

Lista substancji zakazanych dla koni jest publikowana i rewidowana przez FEI. Publikacja tej listy na stronie internetowej FEI (www.fei.org) jest uznana za wystarczającą do tego celu. PZHK przyjmuje tę listę w oryginale. Lista substancji zakazanych dla koni, wchodzi w życie w dniu podanym przez FEI przy okazji publikacji listy na stronie internetowej FEI. PZHK przyjmuje ten termin za FEI.

2.2. Leczenie

Właściciel konia, u którego udokumentowano stan zdrowia wymagający stosowania leczenia z użyciem substancji zakazanej lub którego stan zdrowia wymaga leczenia, ma obowiązek w każdym przypadku przed imprezą PZHK, złożyć zgłoszenie leczenia tego konia (opisane w Karcie Zdrowia Konia) i uzyskać przed udziałem w imprezie PZHK zgodę przewodniczącego Komisji Oceny i lekarza weterynarii na udział w imprezie PZHK.

W przypadku koni wymagających stosowania leczenia w trakcie trwania imprezy PZHK, należy uzyskać zgodę na podjęcie leczenia, w formie pisemnego zgłoszenia przez lekarza weterynarii do przewodniczącego Komisji Oceny, który na podstawie zakresu leczenia i planowanych do zastosowania środków leczniczych podejmie decyzję czy dany koń pozostanie lub zostanie usunięty z dalszej oceny, rozumianej jako okres od przystąpienia konia do pierwszej konkurencji, aż do ogłoszenia wyników końcowych.

ARTYKUŁ 3. POBIERANIE PRÓB DO BADAŃ ANTYDOPINGOWYCH

3.1. Kontrola antydopingowa

Kontrola antydopingowa polega na pobraniu krwi, wydaliny lub wydzieliny z organizmu konia oraz na przeprowadzeniu badań laboratoryjnych pobranego materiału w laboratorium wskazanym przez PZHK. Przed przystąpieniem do pobrania krwi, wydaliny lub wydzieliny osoba pobierająca próbę potwierdza tożsamość konia odczytując nr transpondera oraz na podstawie pozostałych danych identyfikacyjnych zawartych w dokumencie identyfikacyjnym.

3.2. Okres pobierania próbek

W przypadku imprez PZHK próby do badań antydopingowych mogą być pobierane od każdego konia od

momentu oficjalnego zakwalifikowania konia (do udziału w imprezie lub do treningu poprzedzającego imprezę PZHK) do upływu 1/2 godziny po oficjalnym ogłoszeniu wyników imprezy PZHK.

3.3. Odpowiedzialność za pobieranie prób do badań antydopingowych

Pobieranie prób (krwi, wydaliny lub wydzieliny) do badań antydopingowych podczas imprez PZHK może być przeprowadzane wyłącznie przez lekarzy weterynarii z listy lekarzy PZJ lub FEI posiadających uprawnienia do pobierania prób dla tych organizacji, wyznaczonych do tego zadania przez PZHK.

3.4. Wybór koni do pobierania prób do badań antydopingowych

Liczbę koni wyznaczonych do badania antydopingowego określa przewodniczący Komisji Oceny. O wyznaczeniu danego konia do badań antydopingowych decyduje przewodniczący Komisji Oceny w porozumieniu z testującym lekarzem weterynarii: z własnej inicjatywy, ze wskazania innego członka Komisji Oceny, na wniosek dyżurnego lekarza weterynarii, na wniosek dyrektora biura PZHK. Wymienione wnioski są przekazywane lekarzowi weterynarii wyznaczonemu do pobierania prób. Koń może być wskazany do badania antydopingowego również metodą losowania. Dopuszcza się wielokrotne pobieranie próby od danego konia na tej samej imprezie.

3.5. Informowanie i doprowadzenie konia do próby

Przewodniczący Komisji Oceny lub z jego upoważnienia testujący lekarz weterynarii osobiście informuje właściciela lub opiekuna konia/prezentera o wyznaczeniu konia do badania antydopingowego. Po informacji o wyznaczeniu konia do badania właściciel lub osoba przez niego upoważniona powinna niezwłocznie doprowadzić konia do miejsca pobierania próby. Po poinformowaniu właściciela, a przed przeprowadzeniem próby, koń ma prawo do zabiegów pielęgnacyjnych stosownych do odbytego wysiłku, ale bez prawa umieszczania we własnym boksie.

ARTYKUŁ 4. ANALIZA PRÓBEK

4.1. Wybór laboratorium

PZHK przekazuje próby do analizy tylko do laboratoriów spełniających standardy **ORC** ~~FEI~~. Wybór laboratorium może być dokonany jedynie przez PZHK.

ARTYKUŁ 5. PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z WYNIKAMI BADAŃ

5.1. Lekarz wyznaczony do pobrania prób osobiście przekazuje zestawy z próbkami do wyznaczonego laboratorium.

5.2. Laboratorium przeprowadza analizę otrzymanych prób „A”.

5.3. W przypadku ujemnego wyniku próby „A” dyrektor biura PZHK powiadamia o wyniku osobę odpowiedzialną za konia oraz przekazuje do laboratorium decyzję o zniszczeniu próby „B” i kończy postępowanie.

- 5.4. W przypadku dodatniego wyniku analizy próby „A” dyrektor biura PZHK informuje właściciela konia o dodatnim wyniku analizy próby „A” oraz o prawie do żądania przeprowadzenia analizy próby „B”;
- 5.5. Analizę próby „B” przeprowadza się na żądanie właściciela konia przedłożone dyrektorowi biura PZHK w terminie 14 dni od dnia otrzymania informacji o dodatnim wyniku analizy próby „A”.
- 5.6. Analizę próby „B” przeprowadza się na koszt osoby odpowiedzialnej za konia.
- 5.7. Ujemny wynik próby „B” zamyka postępowanie. PZHK zwraca właścicielowi konia koszt wykonania badania laboratoryjnego próby „B”.
- 5.8. W przypadku dodatniego wyniku analizy próby „B” dyrektor biura PZHK przekazuje przewodniczącemu Komisji Oceny dokumentację przeprowadzonych badań antydopingowych.
- 5.9. Właściciel konia, który naruszył przepisy antydopingowe, zobowiązany jest do pokrycia poniesionych przez PZHK kosztów związanych z pobraniem i badaniem próby „A” oraz kosztów związanych z prowadzeniem postępowania, na podstawie faktury wystawionej przez PZHK.
- 5.10. Wyniki wszystkich analiz Laboratorium przekazuje wyłącznie do PZHK na ręce dyrektora biura PZHK w formie raportu, podpisanego przez odpowiedzialnego przedstawiciela laboratorium. Wszelka komunikacja pomiędzy laboratorium, a PZHK powinna przebiegać w taki sposób, aby wyniki pozostały utajnione.
- 5.11. Czynności, o których mowa w art. 5 mają charakter poufny.

ARTYKUŁ 6. KARY ZA NARUSZENIA PRZEPISÓW ANTYDOPINGOWYCH

- 6.1. Automatyczna dyskwalifikacja wyników indywidualnych.
- Dodatni wynik analizy próby A lub A i B prowadzi do automatycznej dyskwalifikacji wszystkich wyników konia uzyskanych w danej imprezie PZHK, w połączeniu ze wszystkimi konsekwencjami, włączając odebranie uzyskanych nagród.
- 6.2. Kary pozostałe
- Pozostałe kary możliwe do zastosowania w stosunku do właściciela konia określa Katalog kar.
- 6.3. Wymiar zastosowania kary
- Wymiar zastosowania kary określany jest przez Komisję Księgi Stadnej na wniosek Dyrektora Biura PZHK i podawany do publicznej wiadomości po uprawomocnieniu stosownej decyzji Komisji Księgi Stadnej. Decyzja uprawomocnia się po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w pkt. 6.5.1. lub następnego dnia po wydaniu przez Zarząd PZHK decyzji, o której mowa w pkt.6.5.2.
- 6.4. Katalog kar

6.4.1. W przypadku naruszenia przepisów antydopingowych, zakaz udziału w imprezach PZHK i związków sfederowanych w PZHK (z wyjątkiem obowiązkowych prób użytkowości przewidzianych w programie hodowlanym) dla wszystkich koni należących do właściciela zdyskwalifikowanego konia wynosić będzie:

- za pierwsze naruszenie przepisów antydopingowych do jednego roku,
- za drugie naruszenie przepisów antydopingowych w ciągu pięciu lat od powiadomienia o pierwszym naruszeniu, do dwóch lat.

6.4.2. W obu ww. przypadkach właściciel konia będący członkiem związku sfederowanego w PZHK, nie może korzystać z funduszu hodowlanego PZHK i funduszy związków sfederowanych w PZHK w okresie wykluczenia z imprez, o czym mowa w pkt. 6.4.1.

6.4.3. W przypadku drugiego naruszenia przepisów antydopingowych PZHK wnioskuje do związku sfederowanego w PZHK, którego członkiem jest właściciel konia, o wykluczenie go z członkostwa w związku oraz zakazuje dożywotnio korzystania z funduszu hodowlanego PZHK.

6.5. Odwołanie od nałożonej kary

6.5.1. O nałożonej karze zainteresowany zostaje powiadomiony przez Komisję Księgi Stadnej w formie pisemnej lub mailowej. Ukarany ma prawo w ciągu 2 tygodni od otrzymania decyzji o ukaraniu, złożyć odwołanie od nałożonej kary w formie pisemnej do Zarządu PZHK.

6.5.2. Zarząd PZHK rozpatruje sprawę na najbliższym posiedzeniu. O swojej decyzji powiadamia zainteresowanego w formie pisemnej lub mailowej.

6.5.3. Decyzja Zarządu PZHK jest ostateczna.

ARTYKUŁ 7. ZMIANY PRZEPISÓW ANTYDOPINGOWYCH

7.1. PZHK może wprowadzać zmiany do niniejszych przepisów w zgodzie ze zmianami wprowadzonymi do przepisów EADMC FEI.